

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 240 K
mesečno 20
za zased. ozemlje . 300
za inozemstvo . . 600
—
Oglasi za vsak mm višine
stolpca (58 mm) . 2 K
malj oglasi do 30 mm
stolpca (58 mm) . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/
Telefon št. 73

Upravišтво:

Sodna ulica št. 6
Telefon št. 95

Račun iz. post. št. 404
št. 11 022

Ljubljana, 5. oktobra.

Mir in red hočemo na naših granicah. To je bistvo vprašanja, ki razburja zadnje dni našo javnost in sili našo državo k izrednim ukrepom.

Mirovne pogodbe niso definitivno uredile naše granice napram Albaniji ter so pustile ves albanski problem odprt. Seveda zato, ker je Italija špekulirala, da se ji posreči Albanijo pobasati v svoj žep. Ni manjkalo mamljivih ponudb Jugoslaviji in naši država bi si bila lahko po mili volji rezala kose albanskega ozemlja, da je pristala na to, da zagospodarijo Lahi od Drača do Valone ter uresničijo svoje stare sanje o jadranskem mare clausum. Jugoslavija je nacionalna država. Odklanjala je vsako ponudbo, da se polasti tujega ozemlja in edina njena zahteva je bila, dobra granica, ki zaščiti naše obmojnje ozemlje in osigura eksistenco naših važnih gospodarskih in v gotovem smislu tudi kulturnih pograničnih središč, zlasti Debra in Prizrena in okolice Podgorice. Tu so začele lažje intrige. Rimska diplomacija je napela vse sile, da nas ustavi na takozvani londonski meji, ki odpira arnavtskim roparskim tolpom prosto pot v naše kraje ter nas izlaga neprestanim konfliktom s sosednim narodom in trajni nesigurnosti velikega dela našega obmejnega ozemlja. Do najnovejšega časa so ostali zaman vsi naši napori, da se uredi to mučno vprašanje. Končno je prišla zadeva pred Zvezo narodov in pred veleposlaniško konferenco. Anglija in Francija sta bili pametni dovolj, da sta priznavali potrebo granične korekture v naš priid pri Debi, Prizrenu in blizu Podgorice. Lahi so videli opasnost, da nastanejo na ta način redne razmere na naši albanski granici. Mobilizirali so Arnavte v Tirani, da se pokvari pripravljaljoča se mirna rešitev. To je pravi vzrok sedanjega konflikta.

Tiranska vlada hoče na vsak način prehiteti sklepe v Ženevi in Parizu, da radeje že pred končno odločitvijo mejno črto iz leta 1913. in v slučaju uspešnega napada zadobi terena še tostran londonske linije, oziroma kot pravi albanski vojni minister, da osvobodijo vse Albanec, ki se nahajajo v suženstvu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kolovodje iz Tirane niso morda predstavniki kakšnega nacionalnega pokreta. Oni so prosti plačniki rimske diplomacije. Proti tiranski vladi ostro nastopajo severna plemena, ki imajo svojo vlado v Orošu, v južni Albaniji so razmere popolnoma neurejene, in vlada v Valoni je na znotraj brez vsake moči. Nad vsemi albanskimi vladami pa so voditelji in glavari posameznih plemen, kot je, Bajram Cura, Ahmed bej, Hasan Vučitrusi in Mehmed pašja, ki vsak trenotek lahko vržejo vse albanske vlade in povedejo albanska plemena na kačasko ekspedicije. Albanska ofenziva proti našim mejam je podjetje najete plačeniške armade.

Na žalost izgleda, da to podjetje ni ostalo brez učinka na razpoloženje med veleislami. Italija ga predstavlja kot boj »albanskega naroda« za nacionalno integriteto in že nam javljajo londonski telegrami, da se Anglija zopet vrača na londonsko granico iz leta 1913. Položaj na granici se medtem slabša od ure do ure. Naša država je morala vse storiti, da z najenergičnejšimi sredstvi napravi konec opasnemu stanju. Odrejena je delna mobilizacija v območju skopljanske armije. Poveljnik naših čet general Krsta Smiljančič ima vse potrebne instrukcije in tudi potrebna sredstva.

Naša vlada poskuša v zadnjem trenutku vsa sredstva, da očuva nas in sosedje nepotrebnih žrtv. Kakor javljamo na drugem mestu, odhaja ministrski predsednik Pašić v Pariz, da antanti osebno predoči posledice arnavtskega rovanja.

Morda bo še v zadnjem trenutku mogoče preprečiti konflikt, ki se takorekoč že začel. Dosedaj še nepotrjene vesti naznanjajo namreč, da je dosedanja italofilska vlada v Tirani padla in da so prišli na krmilo prijatelji pokojnega Esad pašja. To bi znalo morda mir z našo vlado.

Ta mir moramo imeti za vsako ceno. Pozdravljamo vsako možnost, ki nam ga obeta dati nekrvavi pot.

ODLIKOVANJE BOSANSKIH VSTAŠEV

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Na predlog ministrskega predsednika Nikole Pašića in vojnega ministra generala Zečevića bodo vsi sodelavci kralja Petra Osovo bodila za časa bosanske vstaje odlikovani s Karagorgjevo zvezdo z meči.

Delna mobilizacija proti Albaniji

PAŠIĆ NA POTU V PARIZ. — POLOM ITALOFILSKE POLITIKE V ALBANIJU

Beograd, 5. okt. (Izv.) V področju skopljanske armije je ministrski svet sklenil poklicati pod orožje več letnikov, da se ojači naša posadka na albanski meji.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Arnavti koncentrirajo svoje sile na demarkacijski črti. Manjši napadi posameznih oddelkov so bili energično odbiti. Arnavti dobivajo očitno ojačenja. Za demarkacijsko črto je opaziti živahno vrvenje, iz česar se sklepa, da se pripravljajo Arnavti na napad. Iz Podgorice se poroča, da so albanske čete zasedle Drnjo Salju na Prokleti planini.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Ministrski predsednik Nikola Pašić odpotuje radi albanskega vprašanja v Pariz. Za časa njegove odsotnosti ga bo nadomestoval minister za konstitucijo, doktor Marko Trifković, po ministru pravde dr. Marko Gjurčiću. Pašić bo med drugim predložil kralju v podpis ukaz o odlikovanju vseh ministrov, ki so bili v vladi za časa donešenja ustave.

London, 5. okt. Reuter javlja: Tukaj smatrajo albansko vprašanje na podlagi posebnega dogovora iz leta 1913. za rešeno. Javlja se, da je angleška vlada že sprejela formulo, ki je Italiji že znana.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Danes je francoski poslanik na našem dvoru, g. Clement Simon, sprejel delegacijo katoliških Miriditov, ki sta ji načelovala dva miriditska prvaka. Delegacija je prosila francoskega poslanika, naj se zavzame pri francoski vladi za neodvisnost miriditskih in malsorskih plemen, ki pod nobenim pogojem ne želijo ostati pod jarmom muslimanske vlade v Tirani. Delegacija je naglašala, da je albanska vlada v

Tirani čisto navađna podružnica turške vlade iz Male Azije in da kristjani radi tega nikakor ne marajo še nadalje prenašati tega jarma. Miriditi so pri tej priliki opozorili francoskega poslanika na tradicionalno prijateljstvo Francije napram njihovemu plemenu, posebno na dejstvo, da je oče Prent Bih Dode dobil od Napoleona III. v darilo zlat meč, ki ga še sedaj z velikim spoštovanjem čuvajo njegovi potomci. Francoski poslanik je sprejel deputacijo izredno ljubeznjivo in ji je obljubil, da bo sporočil želje Miriditov in Malisorov takoj svoji vladi.

Zagreb, 5. okt. »Večer« poroča iz Korče: Vsled velikih izgub, ki so jih pretrpele albanske čete v barbi proti Miriditom in vsled politike, ki jo vodi tiranski vlada po želji Italije, je pišlo do odstopa vlade v Tirani. Ali Mehmed beg (sorodnik ubitega Esad pašja) je dobil mandat za sestavo nove vlade, ki, kakor se zdi, ne bo nadaljevala italijanofilske politike.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Zastopniki socialno-demokratskega kluba posetijo jutri ministrskega predsednika Nikole Pašića in predsednika zakonodajne skupščine, dr. Ribarja, da mu izročijo spomenico svojega parlamentarnega kluba, v kateri zahtevajo takojšnje sklicanje skupščine, ker se nahaja po njihovem mnenju naša država v vojnem stanju z Albanijo. Socialni demokrati se pri tem sklicujejo na čl. 91 ustave, ki pravi, da se mora v slučaju, da je državi napovedana vojna ali da je napadana, takoj sklicati narodna skupščina. Ker pa Albanija naš državi še ni napovedala vojne in je formalno tudi še ni napadla, izgleda, da socialni demokrati s svojo akcijo ne bodo uspeli. Istočasno bodo socialni demokrati interpellirali vlado o zunanje-političnem položaju in o dogodkih na albanski in madžarski fronti.

Avstrija grozi Madžarom

Dunaj, 5. okt. (Izv.) Avstrijski vladni krogi izjavljajo: Položaj ob stari madžarski granici je nevzdržen. Vsak dan se pojavljajo napadi madžarskih tolpe čez mejo. Prebivalstvo je razburjeno in živi v neprestanem strahu. Avstrija je apelirala na antanto, da napravi red. Ako to ne bo pomagalo, bo morala sama

storiti primerne ukrepe.

Rim, 5. oktobra. Zadnja poročila, ki so v London dospela o zapadno-madžarskem vprašanju, vele, da je madžarska vlada umaknila svoje čete iz Zapadne Madžarske. Tolpe pa se še vedno nahajajo na ozemlju, ki naj se izprazni in Anglija ne verjame, da je madžarska vlada že izpolnila svoje obveznosti.

Velikanske demonstracije brezposelnih v Londonu

London, 5. oktobra. (Izv.) Včeraj se je vršila tu največja demonstracija, ki jo je kdaj videl London. Zbralo se je okoli 100.000 brezposelnih, ki so demonstrirali po londonskih ulicah. Policija jih je dirigirala v Hydepark, kjer so se potem mirno razšli. Vsa vladna postopje so bila razstražena po močnih policijskih kordonih. Obče se je po opazilo, da se je demonstracij udeležilo veliko število žensk, večinoma z dojenčki v naročju ali malimi otroci ob roki.

London, 5. oktobra. V prenegovnikih

v severnem Walesu je bilo naznanjeno, da ostanejo rovi do nadaljnjega zaprti. Lastniki prenegovnikov so izjavili, da bo mogoče nadaljevati z obratom, ako ne pride no nove ureditve mezd in ako se obratni troški ne zmanjšajo.

London, 5. oktobra. (Izv.) Takoj po svojem prihodu v London je imel Lloyd George več razgovorov, ki stoje v zvezi z ukrepi vlade zaradi brezposelnih. Konferiral je tudi z vodjo delavcev Kleinom. Parlamentarni vodje delavskega sveta so izdelali načrt za pobijanje brezposelnosti.

Razne vesti

Beograd, 5. okt. (Izv.) Za policijskega zdravnika v Ljubljani je imenovan dr. Pavel Avramović, vladni svetnik baron Rechbach je vpokojen.

Pariz, 5. oktobra. (Izv.) Na princ Park kolesarskem dirkališču je včeraj popoldne izbruhnil požar. Pariska in boulognska požarna bramba sta imeli več ur posla, predno sta mogli pogasiti požar.

Beograd, 5. oktobra. Ministrski svet je odobril ministru za socialno politiko nabavo nemških lesenih stanovanjskih hiš v vrednosti 100.000 mark. Ta vsota se je odobrila na račun vojne odškodnine.

Beograd, 5. oktobra. Sodniki s sodišč I. stopnje se v Beogradu skoraj vsak dan posvetujejo o novem zakonskem načrtu glede sodnikov. Razpravljali so tudi o organizaciji sodišč I. stopnje in višjih sodišč o delovnem času sodnikov in o načinu kako bi se posli opravljali nepre-

trgoma.

Rim, 5. oktobra. (Brezličko). Po poslednjih poročilih je bilo mesto Maseana po potresu dne 21. septembra skoraj popolnoma razdejano.

Beograd, 5. oktobra. Jutri v četrtek se bo mestna zemunska policija izročila mestni upravi v Beogradu. Beogradska policija je poslala svoje uradnike, da prevzamejo policijsko upravo nad Zemanom.

Pariz, 5. oktobra. (Izv.) Iz enega pariških predmetov prišli osebni vlak je v tunelu Batignolles trčil v tankaj stoječi vlak, ki je čakal pred postajo. Sest vozov je začel takoj goriti.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Danes so se vršili med demokratskimi in radikalnimi voditelji razgovori o političnem položaju. Zunanje-politični dogodki so še utrdili razpoloženja, da se mora sedanja koalicija uvrstiti. Razpravljalo se je tudi o ideji, da se v svrhu preprečenja bodočih nesporazumljenj sestavi skupni konsultativni odbor,

Uspeh državnega posojila

Vsuh podpisovanja 7% drž. investicijskega posojila je bil že ob sklepu prvega podpisnega roka, t. j. 30. septembra t. l. zelo dober. Da pa dobijo priliko tudi zamudniki, ki niso še ugnili podpisati posojila, to stori, se je podaljšal rok za subkripcijo do 15. t. m. Eminentne važnosti je namreč, da se doseže pri podpisovanju tega notranjega posojila največ dober uspeh; kajti to bo zelo ugodno uplivalo na stabiliziranje naše valute in na sodbo inozemstva o naši denarni moči in o našem dobrem finančnem stanju. Zato so posebno trgovci zainteresirani na dobrem uspehu subkripcije, ker je njih obratovanje ob količkej stabilizirani valuti dosti lažja in bolj pregledna. Trgovci so torej v prvi vrsti poklicani, da se marljivo udeležijo podpisovanja. Ako nalože del razpoložljive glavnice v državnem

posojilu, km ta glavnica nikakor ne leži mrtva. Poleg ugodnega obrestovanja po 7% oni lahko porabijo obveznice za položitev kavej in jamstvenih depozitov; v skrajnem slučaju potreba ga pa lahko vnovčijo obveznice do tridesetkrat nominalne vsote s tem, da jih po ugodnih pogojih lombardirajo. Kolikor toliko isto velja tudi za industrijašce in obrtnike ali pa za korporacije, ki nabirajo fondse v daljšo porabno dobo, kakor fondse za penzije, odškodnine, itd.

Zanimiv pojav pri podpisovanju drž. posojila, ki dokazuje ob enem zaupanje, katerega uživajo slovenski denarni zavodi po naši domovini, je ta, da je bilo po slovenskih denarnih zavodih in slovenskih podružnicah izven Slovenije, podpisanih do 30. septembra t. l. nič manj nego 84.000.000 kron.

Konec štrajka v Trstu

Trst, 5. okt. (Izv.) Stavka v Trstu je končana. Delo se povsodi obnavlja.

Rim, 5. okt. V Trstu se je delo v ladjedelnicah zopet vzpostavilo. Pogodba med vlado in Societa navigazione libera triestina se je podpisala včeraj.

Pred izpraznitvijo III. cone v Dalmaciji

Beograd, 5. oktobra. Mešana komisija za razmejitev med naše kraljevino in Italijo je določila zopetni sestanek za 6. oktober. Dosedaj so se tehnična dela razvijala precej povoljno ter se pričakuje da bo Italija v kratkem izpraznila tretjo cono.

Marković zopet izpuščen

Dunaj, 5. oktobra. (Izv.) Oba včeraj aretirana jugoslovanska komunisti Mikiš in Marković sta bila v teku današnjega dne izpuščena na svobodo. Pri njih najdenih 17.000 dolarjev, 5000 funtov, 5000 dinarjev in več tisoč mark je bilo predanih davčni oblasti v davčotehnično postopanje.

Jugoslavija in Bolgarija

Diplomatičen razgovor v Beogradu. Beograd, 5. septembra. (Izv.) Francoski poslanik v Sofiji, Georges Precaud je danes v spremstvu beogradskega francoskega poslanika Clementa Simona posetil direktorja političnega oddelka ministrstva za zunanje zadeve in ministrskega predsednika Pašića. Precaud je iz svojega uradnega delovanja znan kot velik bolgarofil. Zlasti je znamenita njegova izjava, v kateri je svoječasno naglašal, da je Francija za Bolgarsko sedaj ono, kar je bila svoječasno Rusija. V Beograd je prišel, da se informira o pravem razpoloženju v naši državi napram Bolgarski. Poslanik Precaud ostane par dni v naši prestolici.

MIROVNA POGAJANJA MED TURŠKO IN GRŠKO.

Pariz, 5. oktobra. (Izv.) Po zadnjih vesteh se ima v najkrajšem času skleniti mir v Mali Aziji. Grški zunanji minister Gunaris prispe prihodnji teden v London, kakor se govori, da razpravlja o položaju v Albaniji, v glavnem pa, da stavi svoje mirovne predloge. Splošno se sodi, da bo pri diplomatskih pogajanjih Angleška Grško, Kemaliste pa Francija zastopala.

Angora, 5. oktobra. Po uradnem poročilu se nadaljuje prodiranje v smeri proti Eski Šehirju. Sovražnik se je moral na več mestih umakniti.

MADŽARSKA PROPAGANDA NA SLOVAŠKEM.

Praga, 5. oktobra. Listi javljajo, da se Horthyjeva propaganda na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji vedno bolj širi. Ko se je mednarodna razmejitvena komisija mudila v Podkarpatski Rusiji, je tamonje madžarsko prebivalstvo priredilo ovacije zastopniku Madžarske v tej komisiji. V Užhorodu je orožništvo razpršilo demonstrante.

ODLIKOVANJE SKOFA NAPOTNIKA?

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Vladi je bil stavljen predlog, da se naj odlikuje mariborski škof Napotnik z redom sv. Save I. razreda. Vest, da je min. svet že podpisal tozaderni ukaz pa niso resnične.

Neresnične vesti o moratoriju

Beograd, 5. okt. (Izv.) Govori se, da je finančni minister odredil moratorij za plačila v tujih valutah. Ta vest je neresnična, ker finančni minister ni odredil in tudi ne namerava odrediti moratorija. Za plačanje obveznosti v tujih valutah veljajo določbe uredbe o reguliranju prometa z devizami in valutami, ki je bila objavljena v »Uradnem listu« dne 1. oktobra t. l. Glasom člena 11. te uredbe se imajo trgovci, ki so nabavili blago že prej, nego je stonila ta uredba v veljavo, obrniti na Narodno banko, ki jim izda potrebno uverjenje za nabavo deviz ali valut.

Trgovci, ki bodo v bodoče nabavljali blago v inozemstvu, se imajo o. liti na Narodno banko ali pa na pooblašene banke ter se obvezati, da bodo dotično blago tekom šestih mesecev, — industrijašci tekom enega leta, uvozili. Na podlagi take obveze dobijo tujo valuto od Narodne banke ali pa od ene v to svrhu pooblaščenih bank, ako posebni odbor, ki je v to svrhu postavljen, ugotovi potrebo. Potom teh odborov se bo uvoz zlasti luksuznega blaga mogel znatno omejiti.

Iz zakonodajnega odbora

Beograd, 5. okt. (Izv.) Zakonodajni odbor je pretresoval danes uredbe ministrstva za notranje stvari. Na dnevni red so prišle uredbe bivše dežane vlade za Slovenijo, med temi tudi naredba glede ustanovitve policijskega komisarijata v Mariboru. Naredba je bila z malimi izjemami sprejeta.

Beograd, 5. oktobra. Danes dopoldne je bila soja druge sekcije zakonodajnega odbora pod predsedstvom Ljube Jovanovića. Tajnik Trandafilovič je predložil spis predsednika zakonodajnega odbora od 29. septembra, ki se nanaša na uredbo o izpremembah in popolitvah občinskega zakona od 25. julija 1921 in na sklep ministrskega sveta, s katerim se določa načelna državna pomoč po 250 dinarjev občinskim delovodjem. Po daljši razpravi se je sklenilo, da se ima ta uredba smatrati za pravčasno predloženo. Pretresanje te uredbe se je odgodilo, dokler se člani ne spoznajo z njo, ter se bodo vse uredbe, ki se tičejo izprememb in popolitv zakonov, kolikor se nanašajo na beogradske občine, istočasno reševale s tem, da je za reševanje pristojen zakonodajni odbor.

BEOGRAJSKA MEDICINSKA FAKULTETA UKINJENA.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Ministrski svet je pretresal danes budžet ministrstva prosvete glede izdatkov centralne v Beogradu. Sklenilo se je, da se izdatki za medicinsko fakulteto v Beogradu črtajo in da se ta fakulteta ukine.

MORILCI GROFA TISZE.

Budimpešta, 5. okt. V procesu prof morilcem grofa Tisze se je danes razglasila razsodba. Sodišče je obsodilo Keri zaradi napeljevanja k umoru na smrt in Gärnerja zaradi sokrivde pri zločinu umora na 14 let prisilne delavnice. Penyes in Vago sta bila oproščena.

Nova laška nasilja proti jugoslovanom

BOMBNI ATENTAT NA PODRUŽNICO LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE V GORICI.

Iz Gorice je dospelo danes poročilo o novem italijanskem zločinu: gorški fašisti so napadli podružnico Ljubljanske kreditne banke v Gorici in jo popolnoma demolirali, z bombami in granatami so razbili vse prostore in praznočili ogromno škodo. — Nadaljevala poročila govore, da se pripravljajo fašisti na nova nasilja proti našemu življenju v neodrešeni domovini.

Kako je stanje v neodrešeni domovini, v kakih razmerah živi naš narod, naj govori izvešček iz pisma, ki je pred nami:

«Gotovo veš, kako divjaško ravnajo Italijani z našimi ubogimi, mirnimi narodom! Požigi in opustošenja naših kulturnih in zasebnih domov so na dnevnem redu. Prepovedano nam je celo govoriti med seboj v materinskih. Zbiramo se na samotnih krajih, da govorimo o svoji nesreči, da se vprašujemo, kaj bo z nami. Ne štiti nas noben zakon, naše ljudi mečejo iz služb brez vsakega vzroka! In kaj delate vi v svobodni Jugoslaviji? — Prijatelj, ki se je te dni vrnil iz svobodne domovine, mi je pripovedoval, da je slišal po Ljubljani govoriti glasno in javno po ulici in v lokalih italijanske trgovce in meštarije italijansko, a da nikoli ni protestiral proti takemu izražanju! To je najpogostejše zaničevanje našega mučenika Italijanom, požigalec in morilec, je dovoljeno izgovoriti po Sloveniji, a nam je prepovedano govoriti o prijateljski slovensko. Podite dosledni možje na trdnico, izvajate načelo zob za zob: Italijani ne sme imeti prostora v Jugoslaviji, nobenega dela ne sme dobiti, ne sme se pokazati na ulici, bojkot našim izdelcem povsod in vselej! Kranjcem in Hrvatoma bi privoščil le

par tednov italijanskega gospodarstva, potem bi šele znali ceniti in spoštovati Srbce!»

In kako mi upoštevamo te obupne klice iz neodrešene domovine?

Po Ljubljani izjavljajo Italijani s pomnjo in zasmehovanjem, dan na dan prihajajo trgovci in meštariji in milijone zaslužijo pri Jugoslovanih — glavni podporniki laškega divjstva. Mi nam plačujemo zločinske ekspedicije fašistov!

Pred par tedni smo štali po listih proglas «Narodne Obrane», ki je pozival na bojkot laške trgovine, a uspeh — mislimo, da do danes prav noben! «Narodna Obrana» je zapretila s posledicami...

Mi menimo, da je treba več organizacije. Izvajanje bojkota ne gre brez kontrole, se ne da uveljaviti brez potrebnih sankcij. Vsi smo poklicani, da sodelujemo. Naš ubogi narod v neodrešeni domovini pričakuje, da ga ščitimo z dejanji in ne le z lepimi besedami. Kdor ve, kakšen vpliv imajo laški trgovci na italijanske časopise, na laško politiko, na razne fašistovske organizacije (saj so sami njih odlični člani) in vidi, kako je za velik del propadajočega italijanskega gospodarstva kupčijska zveza z Jugoslavijo naravnost življenjskega pomena, ta mora priznati, da so gospodarske retorije boljše sredstvo zoper podirjanje Lahe, nego diplomatske intervencije in časopisne grožnje.

Udarimo jih! Klin s klinom! Ven z njimi in njihovo robo iz Jugoslavije, dokler z rokami, polnimi našega novca naravnost iz Ljubljane hitijo na fašistovske poboje našega ljudstva!

in protestantske cerkve. Brez konfesije je 2107 državljani.

Državljanstvo.

V zmislu mednarodnih pogodb imajo nekateri prebivalci naše države pravico optirati za druge države. Začetkom 1921.

se še ni vedelo, za katero državo bodo optirali. Radi tega izkazuje statistika, da imamo 356.014 prebivalcev, ki se še niso odločili glede državljanstva. Tujih državljanov (odločenih) se je naštel 109.521. naših državljanov na 11.125.257.

Najbolje naložen denar!

Državno inv. posojilo nosi 7 odst. obresti

ROK JE PODALJŠAN DO 15. t. m.

Po svetu

— Krvavi boji v Baku. Reuterjev urad javlja 4. t. m. iz Baku o krvavi bitki med Mohamedanci in sovjetskimi četami. Mohamedanci so šli v boj s turškimi zastavami, ki so imele napis: «Samostojnost ali smrt». V luki se nahajajo ruske ladje so obstreljevale mesto. Končno se je boljševikom posrečilo vdreti gibanje, vendar pa se pričakuje, da se bodo začeli pogajati z Mohamedanci.

— Definitivni izid volitev v švedsko poslansko zbornico je sledeči: Socijalni demokratje so dobili 640.000 glasov, 98 mandatov (prej 75), konservativci 454.000 glasov, 62 mandatov (prej 71), liberalci 332.000 glasov, 41 mandatov (prej 48), kmetijska zveza 185.000 glasov, 21 mandatov (prej 29), levčarski socijalisti in komunisti skupaj 127.000 glasov, levčarski socijalisti 6 mandatov (prej 5), komunisti 7 mandatov (prej 2). Moščanske stranke so torej izgubile 24 mandatov na korist socijalistov in komunistov.

— Bolgarska armada. Beograška «Pravda» poroča iz zanesljivega vira, da je veleposlaniška konferenca v Parizu sklenila obvestiti bolgarsko vladu, da sme poleg orožništva in obmejnih čet formirati še 3500 dobrovoljcev. Bolgarija izjavlja, da ji je ta armada neobhodno potrebna za vzdrževanje reda in mira v notranjosti države.

— Premestitev Zveze narodov na Dunaj? Z Dunaja poročajo: V teku tega meseca pride na Dunaj posebna delegacija Zveze narodov, obstoječa iz dveh sekcij, ene francoske in ene angleške, zadnja pod vodstvom lorda Roberta Cecila. Delegacija bo imela baje nalogo, proučiti možnost, da se premesti stalen sedež Zveze narodov na Dunaj.

— Stavka natakarev v berlinskih gostilniških in kavarniških obratih traja dalje. Lastniki hotelov nameravajo zapreti svoje hotele. V Friedrichstrasse je prišlo v torek do izgradov stavkajočih proti delavoljnim. Izgleda, da bo stavka trajala dlje časa. Vred tega nameravajo improvizirati velike jedilnice, da se preskrbi hrano onim, ki so primorani prehranjevati se v gostilnah.

— Tajnika boljševiškega diktatorja Trockega, Ivana Mitrofan, ki ga je naša policija nedavno aretirala v Banatu in izgnala iz države, so sedaj prišli v Sofijo. Pri zaslišanju je Mitrofan povedal, da so boljševiki koncem avgusta nameravali napasti Besarabijo ter odnesti žetev. Koncentracija romunskih čet je to preprečila.

— Teror v sovjetski Rusiji. Zadnje vesti iz Rusije potrjujejo, da uporablja sovjetska vlada še vedno svoj stari sistem političnega preganjanja, ki obstoji v tem, da se sumljive osebe kratkoma obesimo ali pa na drug način usmrte. V Petrogradu in v Moskvi vlada največji teror.

— Prebivalstvo Budimpešte. Po zadnjem štetju ima Budimpešta 930.000 prebivalcev proti 890.000 leta 1910. Žensk je v Budimpešti 70.000 več kot moških. Po verji je 60% katoličanov. Židov je 212.000.

Politične beležke

— Mlad zajec pri «Napreju». «Naprej» prinaša «iz učiteljskih krogov» zelo zmešan članek o Peskovi aferi, čegar tendenca je, delati v učiteljski stanovski organizaciji zdražbo. Članek zahteva, da UJU izključi vse učitelje, ki so «provzročili to afero» (kot priče pod prisogo izpovedale resnico, op. ured.) ter pravi: «Ako ne bo poverjenosti UJU napravilo svoje dolžnosti, bo dokumentiralo, da UJU ni stanovska nepolitična organizacija, ampak politična organizacija, katere pristaši so le še (čujte!) bankirji in verižniki.» Ubogi Jelenc, Gangi in drugi, kam ste prišli! Učiteljska organizacija bankirjev in verižnikov! Strašno! Nič hudega! «Naprej» v vsaki koloni najmanj dvakrat, trikrat udari po bankirjih in verižnikih, zato da njegovi bralci ne vidijo socijalno - demokratskih bankirjev in verižnikov. «Napreju» učitelji mora biti še prav mlad zajec, da piše take članke. Vodi bi tudi moral, da Anton Pesek, ki je provzročil Peskovo afero, ni več učitelj, pač pa bankir in verižnik. Z njim UJU ni nič opraviti, pač pa socijal - demokratje, ki so z njegovo klico koalirani.

— Čistijo ozračje... Posl. Zvonimir Bernot se je v «Napreju» zelo razkorajil nad lastnimi pristaši. Ostro se obrača proti članom, ki jih je zadnje čase «Naprej» prinašal in v njih poudarjal, potrebo socijalističnega prepričanja. Gospod Zvonimir meni, da to ni vse, le naivni komunisti so tako mislili in upali. Socijalisti morajo biti organizirani tudi zato, da plačajo. Socijalistična stranka ne mara ljudi, ki hočejo samo vladati, ki žrtvujejo «vse za stranko» le tako dolgo, dokler stranka tako pleše, kakor oni hočejo. Zato JSDS ne mara Prepeluha. Posl. Bernot priznava odkrito, da meri JSDS prepričanje po denarju. Za nepotrebne smatra vse tiste, ki «so si potop delavskih organizacij priborili službe z 10.000 in 15.000 K mesečnih dohodkov (Kocmur?)» pa hočejo še vedno plačevati samo 2 kroni mesečno, ali pa še teh ne, češ, prepričanje je vse... V tem oziru bo strankin zbor napravil red. — Zelo zanimivo! Čistijo ozračje...

— Italija uvidevar natijski list «Emancipazione» oboja v svojem članku kampanjo fašistov napram Slovincem, kakor tudi Slovincem napram Italijanom v Trstu, ki vsled tega propada. Temu naj se napravi konec in odstrani politika, ki pozroba samo sovražstvo med obema državama, oziroma narodoma. Italija, piše list, bi v slučaju vojne z Jugoslavijo ne imela nobenega dobička, nasprotno pa bi se številu Jugoslovancev v Italiji (?) še bolj pomnožilo. Na koncu članka poziva list Slovence v Julijski Benečiji k spravi, češ le tako bodo koristili civilizaciji in kulturi.

— Grof Manzoni v Rimu. Italijanski poslanec v Beogradu grof Manzoni je dopel v Rim, kjer ga je sprejel takoj italijanski zunanji minister della Torretta. V političnih krogih se trdi, da je grof Manzoni nujno svetoval italijanski vladi, da naj v doseg dobrih odnosov z Jugoslavijo, takoj evakuira tako imenovano tretjo cono. Dalje je grof Manzoni poročal o položaju v Ju-

goslaviji in odločno dementiral vsa tendenciozne vesti, ki jih razširjajo italijanski listi o stanju v naši državi. Izjavil je, da se razmere v Jugoslaviji vedno bolj konsolidirajo.

— Opeharjeni Avstrijci. Kakor znano, se je Madžarska navidezno vklonila ultimatu antante ter je «evakuirala» Burgenland. Odpoklicala je namreč par svojih uradnikov, pustila pa je do bro oborožene tolpe, katere so proklamirale «neodvisno državo». Ubogi Danjanci se sedaj celemu svetu pritožajo, da madžarska vlada vara javnost, ako trdi, da je izpolnila mirovno pogodbo. Uradni madžarski dopisni urad zlobno odgovarja, da Avstrijci niso kompetentni za to, da bi presojali te dogodke. Avstrijska vlada sedaj objavlja brzojavko, ki jo je prejela v torek. Brzojavka se glasi: «Felső Örs 4. oktobra. Prebivalstvo Zapadne Ogrske je dne 4. oktobra 1921 opoldne proklamiralo na ozemlju izpraznjenem v smislu trianonske mirovne pogodbe, člen 27, točka 1, neodvisnost, samostojnost in nevtralizacijo tega ozemlja in njegovega prebivalstva ter je poverilo vrhovnemu poveljniku nalogo, naj izdela načrt ustave. Dalje se je prebivalstvo okrajov Nezsider, Kismartény, Lakompak, Felső Pulja in Nemet Újvár pridružio proklamaciji neodvisnosti. Protokol o tem se je poslal vrhovnemu poveljniku v Felső Örs. Podpisal dr. Fran pl. Levay, vodja ustavotvorne narodne skupščine.» Dunajska oficijozna «Pol. Korr.» upravičeno dostavlja: Cela stvar je satira in bi postala groteska, ako avstrijska vlada ne bi upoštevala resnosti položaja, ki ga je ustvarila zločinska igra s svedeno razfiranimi pogodbami. Ali se morejo spriti takega položaja voditi pogajanja gelde jamstev, ki bi jih Avstrija dala Madžarski za kasnejše koncesije.

Prosveta

Udruženje jugoslovanskih oblikujočih umetnikov. Kakor nam poročajo, se bližajo predela za to ustanovitev zaključku. Skupna baza v obliki pravil, ki bodo v najkrajšem času sprejeta po mnogih svetovanjih v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, je postavljena. Sledil bo prvi splošni jugoslovanski kongres oblikujočih umetnikov v Zagrebu najbrže že tekom meseca novembra. — O pomenu in o namenu te organizacije prinesemo v kratkem obširnejše poročilo.

Studij v pariškem «Salonu». Pariški listi javljajo, da je letošnji Salon d'Automne v Parizu sprejel za svojo jesensko razstavo troje del umetnika kiparja Studina, in sicer kipe «Radjanje samoga sebe», «Konstrukcija za čovjeka» in «Konstrukcija za ženo». Studin je razstavil lansko leto tudi v Ljubljani v Jankopčevem paviljonu nekaj svojih del.

Sport

Nogometne prvenstvene tekme. V nedelo dne 2. t. m. se je vršila v Zagrebu prvenstvena nadometna tekma med Haškom in Gradjanskim. Za tekmo, ki naj bi odločila prvenstvo Jugoslavije, je vladalo v Zagrebu veliko zanimanje. Tekma je bila napeta in ostra, toda fair. Končala je z neodločnim rezultatom 3:3 (1:2). — V Beogradu se je vršila prvenstvena nogometna tekma med Beogradskim športnim klubom in «Jugoslavijo». To pot je zmagal Beogradski športni klub z rezultatom 3:2.

Avtomobilska vztrajnostna tekma po Sloveniji. Športna zveza, avtomobilski odsek objavlja: Ker je več na progi želežnih cest momentano v zelo slabem stanju, je moralo vodstvo tekme za dneva 8. in 9. oktobra razpisano avtomobilsko vztrajnostno vožnjo po Sloveniji preložiti na nedoločen čas.

Jesen v Pragi

Praga, v septembru 1921. Hladni vetrovi, hladna jutra. Za Prago in njene ulice tako značilno modro meglično prožema pomalem belkastost oblak. Je jesen, zgodnejša kot pri nas, skoro trša. Malokdaj se razpne nad mestom ono visoko prosojno nebo naših jeseni. Dnevi so polni solnce, toda hladnejšega. Prehod s poletja se zdi veliko krajši neposrednejši. V prahu parkov se podi odpadajoče listje; steno že samevajo. Le ob zgodnjih popoldanskih urah se vrne kričanje otrok, — na stolih bero ali pleto ženske in gugljejo z desnic otroške vozičke; starci se grejejo, toda le par ur. Ob štirih, petih popoldan že veje oster veter, solnce je brez toplote, senoe dolge in vlažne. Je jesen.

Mesto pričenja novo življenje. Ulice so se pomale, da človek niti opazil ni, zopet napolnile, postale zopet prave žile mestnega življenja. Kopalnica, parki, okolica in letovišča so vrnila svoje posetnike mestu, ulicam — tu je zakiplen novi utrip, novi svet. Šele, gledališča, koncerti, razstave, zabave — vse se polagoma vrača v stari tek. Vse povsod veliki, bliskajoči plakati, ki zgovorno električne železnice svoje prevosti volikomestnega življenja. Od kar je Praga državno srce, se njeno zmanjše lice nevzdržno razvija in obli-

kuje; leto za letom dobiva velikomestnejši značaj. Promet je hrupnejši in bogatejši: opoldne in proti večeru običajno naraste v pravo nervozno velikomestno vrvenje. Na križiščih stoječi stražniki, ki nadzirajo in urejajo prometne tokove, imajo polne roke dela. Težki tovorni avtomobili, lahki privatni vozovi, kolearski konji, kočije in peči — vse se meša v gostem vozu. Zastaja v hipni nervoznosti in se takoj nato zopet razljuje. Vmes režejo rdeči vozovi lkeetrične železnice svoje preme črte. Vožnja z električno železnico je ob teh urah stvar zase. Na vsaki postaji kope ljudi, komaj se že itak prenapolnjeni voz ustavi, sledi naval. Vsakemu se mudi; s komolci si pomagajo naprej, vročerkovnoji cepetajo in se prepriajo, nekateri obstoje na stopnicah, dokler ne pride sprevodnik in jim odkaze prostor nazaj na tlaku z dobrušnim vprašanjem: «Kaj mislite, da je naš voz kemedijantska kočija?» Toda biti v vozu in stopiti zopet nazaj na tlak — to je hudo in boli. Včasih povzroči razburjenje debate s čudnimi imeni. Čeh je morda hladnokrvnejši nego naši ljudje; toda kadar gre za njegove pravice, se hitro razburi. Nedavno sem slišal zanimiv prepričevalni govor v vozu električne železnice. Ljudje so nestrpni, voz prenapolnjen. Vse se mečka in preriva, komaj da je možno plačati listek. Naenkrat se oglasi majhen možiček. Sedi, se stiska v kot in odriva stoječe, ki mu na ovinkih sedajo na kolena. Vse je razburjen. «Kaj pa vstopa toliko ljudi! In sami mladi. Zakaj se mladina sploh vozi. Za samo gnečo je. Električna železnica je za nas stare, predvsem za stare.» Nekdo se zasmije. Cel voz buši v smeh; toda stari vpije kakor divji: «Saj zato pa je pri nas v republiki tako. Vsak dela kakor se mu ljubi. Zato pa... Uboga republika.» Nabasani voz mu je skoro hvaležen za zabavo. Toda on govori resno, razlaga o rodu, skupnem življenju, o zdravju socialnih razmerah. Trenutna neudobnost je poživila v njegovi glavi resno razmišljanje političnega značaja, v njegov vsakdanji duševni življenj, kajti Čeh je v političnem razglabljanju doma; od oserja mesta do zadnjih predmestij riše vsakdanja politika svojo vzgojo in vpliv. Osvojila si je skoro vso povprečnost in njeno notranje življenje. In stari razlaga, nazadnje se zastavi pri zakonu. «Treba bo zakona, da se to uredi, za nas stare. Da z zakonom bi vam morali posvetiti.» In zakon je pri tej povprečnosti skoro nekaj baš tako sveto važnega in resnega kakor obratno zaradi važnih gotovih vzrokov sveto smešnega. Tokrat se voz trese v smehu. «Napisejo vam zakone za vsakega posebej! Stari se treso od jezice, razpeha gnečo pred seboj in izstopi.

V zadnjem času popravljajo hiše skoro v vsaki ulici. Tu predelujejo prostore za moderne veletrgovine, tam za banke, kavarnar, bare. Ta tip velikomestnega zabavališča se je v Pragi ne navadno razmnožil. Kakor se zdi, se dobro obnaša. In zopet kriče plakati: ciganska kapela, plesalke, zamoraka godba itd. Pariz pošilja menda vzorce. Stare meščanske restavracije ginejo; le najbolj znane in najsolidnejše se še drže. Mesto je v prehodnem stanju. Toda dane so vse možnosti, da postane veliko mesto, kljub temu, da ima danes včasih še malo prisljen značaj, barvo nečesa narejenega. Pa saj je še mlado. Organizem še ni prišel do dna v pravo svojo rast. Nenavadno mnogo hiš je nanovo preplekanih pročelij prenovljenih. Vendar je pa ponekod preveč poudarjen modern okus ali bolje rečeno brezokusnost. Marsikatera ulica je oropana svoje temnosive harmonije, zaradi kričave preplekane palače. Novih poslopj se gradi razmeroma malo. Zaradi tega vlada še vedno veliko pomanjkanje stanovanj. Celo ulica je govorila v korist nešteht brez strehe. V Pragi je običaj, da se skupne skrbi, skrbi poedinih skupin prenesejo na ulico. Tihe demonstracije, procesije važno zročih ljudi, resolucije, nem protest. Svoje vrste svet je dijastvo, ki v velikem številu vro v Prago, Rusi, Bolgari, naši ljudje, Madžari,

Nemci in bogve kakšne narodnosti še. Vidiš jih pred stanovanjskimi pisarnami, kjer dobivajo naslove stanovanj. Dan za dnem letajo od hiše do hiše, nekateri z uspehom, drugi zopet zaman. Dasi se stanarina za najemnike dosega in podražila, kakor je bilo nameravno, so dijaška stanovanja občutno dražja. In redka.

Ulice same na sebi, kakor sem že omenil, kažejo novosti, smotreno preobrazbo. Povsod popravljanje, polaganje novih tračnic, novo tlakovanje. Po malem se lice in značaj novega mesta približuje gotovim vzorom. Meščani so se tudi že navadili vsakovrstne reklame. In vendar prinese dan za dnem kaj novega. Greš in triš na oglu ob veliko skupino ljudi. Meščani so običajno silno radovedni ljudje. Pričneš se skozi goste gnečo.

Se privlačnejše razglašajo sveda plakati. Nedavno je prišel nov ciklus grško - rimskih tekem v boku in drugi atletiki. Tekem se udeležujejo zdaj v jesenskem ciklusu le ženske. Pred plakati stoje večji del moški in majejo z glavami. Svet je sit, strašno sit; potrebuje nečesa pikantnega, nenavadnega, nečesa kar pošče gače. In v Pragi je odmev te žeje ostalih velikih mest precej velik. Pa bodi to odmev ali pa smotreno stremenje za vsem «velikim mestnim» — rezultat je isti. P—n.

* Naši akademiki in drž. posejilo. Jugoslovansko napredno akademsko društvo "adran" v Ljubljani je podpisalo 4000 en državnega investicijskega posejila. Akademsko društvo jugoslovanskih hnikov je podpisalo 10.000 kron 7% žavnega posejila.

* Ponočni brzovlak Trst-Zagreb-Dunaj. Od 10. okt. 1921 bodo vozili dnevno na progi Dunaj-Trst v zvezi iz Zidana mosta v Zagreb (juž. kol.) D-brzo-aki po sledečem voznom redu: Odhod Dunaja 19.30, Gradca 5.45, prihod Dunaj 19.35. V obratni smeri odhod Trsta 19.45, prihod v Ljubljano gl. kol. 0.05. Odhod iz Ljubljane gl. kol. 0.10, odhod iz Zagreba juž. kol. 0.02. Prihod Maribor gl. kol. 3.50, odhod iz Maribora gl. kol. 4.21. Odhod Gradca 5.45, prihod Dunaj 19.35. Prekrat vozi imenovani brzovlak v smeri Dunaj-Trst-Zagreb juž. kol. ponedeljek dne 10. oktobra. V obratni smeri prekrat iz Trsta v torek 11. oktobra in prekrat iz Zagreba juž. kol. v sredo 12. oktobra, ima I. II. in III. razred in en spalni voz na progi Dunaj-Trst, in en spalni voz Dunaj-Zagreb (juž. kol.).

* Takša za inozemske brzovlake. Od 1. novembra dalje se bo pri plačilu takse za inozemske brzovlake na vseh postajah unalo 6 dinarjev kot ekvivalent za vlačarski frank.

* Oseba vest. Ministrstvo za narodno zdravstvo je priznalo mariborsko primariju dr. Mirku Černiču kvalifikacijo specialista za kirurgijo.

* Izstop iz državne službe. Josip Huma, začasní komisar železniške policije v Cerknici, je podal ostavko na državno službo.

* Prehrana siromašnih krajev. V ministrstvu za socialno politiko se, kakor nam poročajo iz Beograda, predlaga vprašanje, kako bi se čim bolj ugodila organizacija prehrane pasivnih krajev, ker je stara organizacija bila popolnoma ukinjena. Verjetno je, da bo ta organizacija izročena oblastem, tako dolgo, dokler te niso formirane, bo bodo vodile pokrajinske uprave. Železniškim direktorjem se je naročilo, naj se zapre železniški vagoni dajo v prvi vrsti na razpolago za prevoz mleka in živeža v pasivne kraje.

* Dr. Pegan postaja vsak dan bolj marljiv sotrudnik klerikalnih listov. Včeraj je napisal v svojo obrambo kar dva dolga članke, enega za "Slovenca", drugega za "Novi Cas". Posnemati je začel v taktiki Peska. Tudi on "z vso odločnostjo" preračuna, da bi bil o umorjenem Brenetu to ali kaj silnice govoril kot se en očit. Kar pa je govoril, da "ni govoril iz zlega namena, ampak da mu je to le nekako ušlo". Pegan in Pesek se lahko podasta roke, kar se tiče moralne kakovosti. Razlika med njima je danes le ta, da klerikalci Peska več ne drže, Pegan pa v katoliškem časopisu svoje zločine še lahko sam zagovarja. Videti je, da so klerikalci že zopet na izvoženih šusterščijanskih potih, sicer bi njihovo glavno glasilo "Slovenec" vendar ne moglo dopustiti, da piše v njem dr. Pegan, kako je "brez frazerstva" v težkih dnevih našega suženjstva onemogočil dvigal pesti in pozival ljudstvo, da stre in vrže s sebe okove.

* Nova draginja — nove zahteve po zvišanju plač. "Poselska zveza", kakor se sedaj imenuje "Strokovna zveza službinj" je sklenila tarifo, ki zahteva za kuharico, katere opravila obnem tudi druga gospodinjstva in hišna dela mesečno 550 K, za kuharico, ki nima nobenega drugega dela 500 K, za sobarico 400 K, za pestunjo 300 K in za navadno služkinjo 350 K mesečne plače. Poselska zveza razglša svoje zahteve v posebnem obliku in preti služkinjam in gospodinjstvom, ki bi se njihovim zahtevam ne poravnale, z bojkotom. Poselske zahteve značilno težko obremenitev za vse gospodinjstva splošnih in srednjih stanov, zlasti za delavstvo in uradništvo. Vpričo vsak dan rastočih cen vsem vankadnjim potrebščinam so te zahteve po zvišanju plač za vsa mala gospodinjstva zelo hud udarec, zlasti za one rodbine, ki imajo večje število otrok. Po našem mnenju bi bila zahteva služkinj socialno bolj pravična, ako bi se napravila razlika med plačo v rodbinah ekonomsko šibkejših in ono materielno dobro situiranih.

* Državna trgovska akademija v Ljubljani. Pouk v I. letniku trgovske akademije so prične v petek dne 7. oktobra ob 8. uri zjutraj. (V poslepu tehniške srednje šole, II. nadstopje na levo). Početek pouka v II. letniku, ter pričetek predavanj na abiturijentskem tečaju bo pozneje v listih razglašen. — Ravnateljstvo.

* Privatne stranke, ki so dne 28. septembra t. l. prenošile jugoslovansko profesoro, se prosijo, da se v svrhu poravnave računov zglašijo v petek, 7. oktobra od 2—4 popoldne v govorilnici I. državne gimnazije (Tomanova ulica).

* Sentjakobska napredna javna ljudska knjižnica izposoja vsak delavnik od pol česte do pol osme ure zvečer Vožarski pot 2, koncem Florjanske ulice, električno postajališče, najlepše slovenske, srbohrvatske, češke, ruske, nemške, italijanske, francoske in angleške knjige. Vstop vsakomur prost.

* Predavanje o tužni Korotki priredi Gospodarsko napredno društvo za sentjakobski okraj v torek, dne 11. oktobra, v vsji gledališki dvorani, Florjanska ulica št. 27 ob 8. zvečer.

* Kubanski kozaki v Ljubljani. Te dni despe v Ljubljani konjeniški oddelček

kubanskih kozakov pod vodstvom generala Ivana D. Pavličenka. Kozaki odred bo proizvajal v Ljubljani izbrane kozakiške vaje, ki bodo zanimale vsa športni svet in najširšo publiko. Ministrstvo vojne in prosvete priporočata te vaje vajo vajo v dijavstvu s posebnim razpisom. Vaje se vrše v nedeljo popoldne, zatančnejši čas in prostor objavimo jutri.

* Kolo jugoslovanskih sester ima svojo redno sejo v četrtek 6. t. m. ob 8. urah popoldne v risalnici "Mladike". — Predsedstvo.

* Podporno društvo slušbenecv električne cestne železnice v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 9. oktobra, v gostilni Dražček, Bohoričeva ulica št. 9, zabavno vinsko tgatev, šaljivo pošto in ples. Začetek ob 8. urah. Vstopnina 3 dinarje. K obolni udeležbi vabi — Odbor.

* Društvo državnih policijskih nameščenecv priredi dne 8. oktobra ob 20. uri v gornjih prostorih "Narodnega doma" pod pokroviteljstvom g. direktorja dr. A. Guštinja svoj II. zabavni večer. Na sporedu je godba, petje, ples, bogat srečolov, šaljiva pošta in komični prizori. Sodeluje vojaška godba, člani opernega in dramskega gledališča ter pevsko društvo ZJZ. Cisti dobiček je namenjen podpornemu skladu onemoglih članov, njih vdov in sirot.

* Zveza vojnih vdov in sirot priredi prihodnji četrtek, dne 6. oktobra v Mestnem domu zabavni večer. Vspored: šaljivi prizori, šaljiva pošta, tamburaški zbor, ples itd. Za jestvino in pijačo je dobro preskrbljeno. Vstopnina znaša za osebo 2 dinarja, otroci v spremstvu staršev so vstopnine prosti. Začetek točno ob 7. uri zvečer.

* Občni zbor Nabaviljalne zadruge. Včeraj zvečer se je vršil na magistratu izredni občni zbor Nabaviljalne zadruge javnih nameščenecv. Predsednik dr. Josip Pipenbacher je sporočil, da je bil izredni občni zbor sklican zaradi odobrenja kredita v znesku 4.000.000 K, katerega je odbor zaprosil pri Savezu nabaviljalnih zadrug. Tajnik Pibernik je poudarjal, da se odboru vzile vsemu prizadevanju do danes ni posrečilo dobiti primerne kredita, da bi zadruga začela z rednim poslovanjem.

* Iz blagajniškega poročila sledi, da je zadruga imela dosedaj samo 126.000 K prometa, vplačanih deležev je bilo 28.560 kron. Po predlogu blagajnika Rozmana je bil nato brez debate odobren zaproseni kredit 4 milijonov, s katerimi bo mogla zadruga pričeti svoje poslovanje.

* Krompir za Ljubljano. Vse stranke se opozarjajo, da se v petek in soboto, dne 7. in 8. oktobra 1921, ne bo izdajal krompir in da se bo ta dva dneva porabilo za polnjenje skladišč, da strankam ne bo treba pri prevzemu krompirja čakati na dovoz s kolodvora, ki se valed polnjenja krompirja v vreče ne more vršiti dovolj naglo. V ponedeljek dne 10. oktobra, se prične zopet redna oddaja krompirja. Strankam se ni treba bati, da bo krompirja zmanjkalo. Do konca tega meseca dobe vse stranke sigurno krompir.

* Zdravstveno stanje v Ljubljani. V času od 25. septembra do 1. oktobra se je v mestni občini ljubljanski narodilo 83 otrok, med temi 2 mrtvorojenca, umrlo pa je 17 moških in 12 žensk, skupaj torej 29 oseb. Tri osebe so umrle za grižo. Na nalezljivih boleznih je v tem času obolelo 28 oseb in sicer 21 za grižo, 2 za davico, 2 za škrlatinko, 2 za trebušnim legarjem in 1 za dušljivim kašljem.

* Seja odbora za prenos ostankov pokojnega Endlicherja se vrši v petek dne 7. t. m. ob pol deveti uri zvečer v zadnji sobi "Narodne kavarne". Prosim polnoštevilno. E. L.

* Sokol Moste pri Ljubljani vabi članstvo in sokolstvu naklonjeno občinstvo na vinsko tgatev, ki jo priredi v nedeljo, dne 9. t. m. v telovadnici na Selu. — Odbor.

* Velikanski uspeh prireditve Jugoslovanske Matice na Bledu. Zavedni Bloeji in letovičarji so priročili dne 14. avgusta več prireditev v korist "Jugoslovanske Matice", ki so tako siljano uspele, kakor morebiti še nobena prireditve v Sloveniji. Cistega dobička je bilo doseženega 46.553 kron. To je pa, kakor se nam poroča, prvem zaslu ga požrtvovalnih dam, med katerimi so se posebno odlikovale srbske letovičarke, ki so priridile turško kavarino. Na koncertu so sodelovale tudi naše umetnice: gospa Irma Polakova, gospa Golja-Koberjeva, gđd. Thalerjeva in kot deklamatorica gospa Sernčeva in gospodje Nikola Zec, Rad. Alaupovič in prof. Prauth. Iskrena zahvala vrlim Bloejem in vse priznanje požrtvovalnim letovičarjem. Upajmo, da bo 14. avgust na Bledu stalno posvečen Jugoslovanski Matici in da bo prihodnje leto njegov uspeh še popolnejši. Na delo za našo Jugoslovansko Matico!

* Ruski koncert v Celju. Trideset pevk in pevcev ruskega pevekega zbora iz Strnišča, ki je že z velikim uspehom koncertiral v Mariboru in Varaždinu, nastopi v soboto 8. t. m. ob pol deveti uri zvečer in v nedeljo 9. t. m. ob 8. uri popoldan v veliki dvorani hotela "Unions". Na programu so ruske nabožne pesmi, ruske narodne pesmi, ukrajinske narodne pesmi ter ruski narodni in ukrajinski ples. Vstopnice se bodo dobivale v predprodaji 5, 6, 7. in 8. t. m. v trafiki gospe Kovač v Aleksandrovi ulici in vsakokrat eno uro pred začetkom koncerta v veži unjonske dvorane.

* Zopet napad na učitelja Gabrčka v Makolah. Pred kratkim smo poročali, da je bil v vasi Pečke izvršen na tamošnjega učitelja Ivana Gabrčka napad, pri katerem je dobil dva vbojila v bodealom, neki Trantura pa ga je udaril vrh tega z železno palico pod levo senco in ga težko poškodoval. Učitelj se je v osebno varstvo preskrbel orožni list in repetirko. V nedeljo ga je neki Skrbinec zopet napadel pred makolsko cerkvijo in mu grozil z odprtim nožem. Učitelj je ponovno opozoril napadalca, naj se odstrani, sicer bo primoran rabiti orožje, za kar se pa ta ni zmenil, ampak je učitelja najprej še opsoval in se nato zaletel proti njemu z nožem v roki. Učitelj Gabrček je v slobodno ustrelil in ranil napadalca pri tem v trebuh, naka je o dogodku takoj obvestil orožniško postajo.

* Izpraznjena učna mesta. V kočevskem okraju je še nekaj praznih učnih mest. Učitelji in učiteljice, ki se nimajo službe, naj se osebno ali pisмено zglašijo pri okrajnem šolskem nadzorniku v Kočevju.

* Železniška proga Trst-Pulj pretrgana. "Corriere della Sera" javlja brzovajno iz Trsta, da je železniška proga med Trstom in Puljem valed komunističnega bombnega atentata pretrgana.

* Nabava novih telefonskih aparatov. Ministrstvo pošte in brzovaja je odredilo, da se nemudoma prične z nabavo telefonskih aparatov, ker je ta potreba v celni državi zelo občutna. Po uradnih podatkih je samo v Zagrebu in Beogradu 5000 abonentov, ki so se prijavili, a ni bilo mogoče ustreči doslej njihovi želji.

* Slovenec v boljševiških ječah. Posestnik Zupanič iz Krške vasi na Dolenjskem je prejel iz Narve obvestilo, da je njegov sin Josip še živ in zdrav v ruskem ujetništvu. Nabaja se, kakor poroča dopisnik v ječi v Tomsku, kamor so ga vrgli boljševiki valed neke krive ovadbe in kjer se nabaja že leto dni. V boljševiških ječah ima še več slovenskih tovarišev, ki niso v stanu, da bi obvestili sorodnike o svojem položaju.

* Iščo se dediči. Iz Oklahome v Združenih državah severne Amerike prihaja poročilo, da je pred enajstimi leti nek "Avstrijanec", ki je živel v državi Nevada in kakih deset let tudi v Oklahomi, pri neki tankajniški banki naložil 3 tisoč dolarjev. Ime mu je Ivan Kunjačič. Odpotoval je potem v Evropo in se ni več vrnil v Ameriko. Depot v banki je torej brez gospodarja. Odvetnik Pehughes (Oklahoma, 118 East Fifteenth Str.) ponuja pravno pomoč dedičem, ozir. upravičencem. Morebiti pridejo te vrstice v roke osebi, ki ima pravico do tega depota.

* Poroka. V Mariboru sta se preteženo soboto poročila g. dr. Vekoslav Vršič in gospodinja Bronislava Jankovič, hčerka tankajniškega zdravnika in ministar n. r. g. dr. Frana Jankoviča.

* Umrl je prošli teden v Pragi tudi med Jugoslavlani znani tovarnar František Vydra. Njegovi kavni izdelki so bili pri nas zelo priljubljeni. Za svoje odjemalce je Vydra izdajal brezplačno družinski list "Domači prijatelj", katerega je urejevala Zofka Kvedrova s sodelovanjem slovenskih pisateljev. Pokojnik je bil izredno delaven mož, ki se je iz malih začetkov povzpел v vrsto odličnih čeških industrijcev.

* Pod voz je padel v Mariboru učeneč ljudske šole Herman Olin. Na križišču Valvazorjeve ulice so se splašili konji nekega vojaškega voza, ki so dečka podrli na tla. K sreči so poškodbe lahkega značaja.

Sokolski vestnik

Sokol II. Zabavni večer v nedeljo dne 9. oktobra se vrši v vseh gornjih prostorih "Narodnega doma" in obeta biti povsem prijetna in domača notranja zabava. Vse sokolsko čuteče občinstvo je vladno vabljeno in prosimo, da poseti ta večer v obilnem številu, posebno ker gre prebitek v korist našemu agilnemu godbenemu odseku, kateri je takorekvoč tudi duša te prireditve. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 2 dinarja. Več povedo lepaki. Isti dan dopoldne je cvetlični dan ravnotako v korist naši godbi. Prispevajte marljivo!

Sokol II. Glasbeni odsek, katerega vodijo naši najagilnejši možje, je napredoval v kratkem času, čeprav brez vsakih primernih lokalov, tako da je letos že neštetočkrat pomagal do siljajnih nastopov bližnjih društev. Upali smo, da bo polagoma zlezal iz dolgov, katere je povzročila nabava inventarja. Glasbeniki sami požrtvovalni delavci, posvečajo svoje moči le v prid dobri stvari in ravno to je garancija, da bo v prvi vrsti Ljubljani zagarancija poleg voljaške tudi sokolska godba, katere nam bo doživela konca kot one pred desetletjem. Najbolje ji bo pomagano, če sočustvujete z njo na ta način, da se odzovete dne 9. oktobra dopoldan cvetličnemu dnevni in posetite zvečer prireditve v gornjih prostorih Narodnega doma. Pomagajte vsi našim agilnim glasbenikom do materijalnega uspeha teh dveh prireditev in videli boste kmalu, da znamo ceniti vaš naklonenost.

Sokol v St. Jerneju na Dolenjskem. Pripravljali odbor telovadnega društva Sokol v St. Jerneju na Dolenjskem ima svoj ustanovni občni zbor v nedeljo dne 9. oktobra t. l. z javno telovadbo in prosto zabavo. Vabijo se vsa sosednja društva ter prijatelji Sokolstva, da pritihtjo ta dan k nam. Zdravot!

PO ZADRUŽNEM KONGRESU.

Na III. glavni skupščini in kongresu glavnega zadrugnega saveza SHS je v širši javnosti skoro neopazeno manifestiralo nad 100 zastopnikov zadrug iz vseh delov Jugoslavije. Zastopani so bili na kongresu: Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Beogradu, Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu, Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Sarajevu, Srednjišnji savez hrvatskih seljačkih zadruga v Zagrebu, Savez hrvatskih seljačkih zadruga v Sarajevu, Zadrugi savez v Splitu, Hrv. Slavonsko gospodarsko društvo v Zagrebu, Hrv. slavonsko gospodarsko društvo v Osijeku, Zadrugi savez v Celju, Zadruga v Celju. Zadrugniki so poročali o delu v pretečenem letu in se pogovorili o bodočih nalogah. Zborovanje glavnega zadrugnega saveza je trajalo sicer samo dva dni, vendar je v svojih predavanjih in resolucijah postavilo temelj in podalo smer, v katero naj gre razvoj našega zadrugništva.

Ena izmed glavnih nalog kongresa je bila ugotovitev smernice in načel, na podlagi katerih naj vlada izdela novi zadrugni zakon. Poleg bitnih znakov zadrug, od katerih je važen način porazdelitve poslovnega viška po vrednosti poslovanja zadrugnikov z zadrugnim podjetjem, je omeniti še sledeče točke: Zakon naj zagaranira največjo svobodo v poslovanju zadrug. Obligativni davkov, pristojbin in poštarine za kmetijske, rokodelske in delavske konzume, zadruga pod gotovimi pogoji. Zaščita naziva "Zadruga" samo za združenja, ki odgovarjajo zadrugnemu zakonu.

Po važnosti v današnjem času zavzema resolucija glede štednje gotovo prvo mesto. Zadruga naj si stavi za nalogo navajati ljudstvo k štedljivosti na svojih zbiorih, potom propagandnih spisov, potom raznih nasvetov itd.

Kongres se je bavil dalje še s sledečimi važnimi vprašanji: Pospeševanje zadrugnega mlekarstva, poljedelski kredit, elektrifikacija dežele zadrugnim potom, zadruga naobrazba, oprostitve plačanja davkov, kolkovine in poštarine za zemljoradničke zadruga, promet in tarife in končno zgradba železniških prog v Primorju.

Posebne koristi si obetamo iz sledečih zahtev kongresa, če se uresničuje v bližnji bodočnosti:

Vsako leto naj se pošlje v inozemstvo, na Češko, Nemško ali Dansko gotovo število kmetijskih mladeničev, da se odgoje za zadrugne mlekarje.

Država naj podpira osebno podučne tečaje in predavanja, ki jih v to svrhu prireajo zadrugne organizacije, v prvi vrsti glavni zadrugni savez in njegove članice, pa tudi posamezne zadruga.

Zadrugarstvo zasluži pažnjo vseh državnih faktorjev. Posebno naj država pomaga zadrugnemu kreditu, ki je v prvi vrsti problem malega poljedelca.

Želimo, da bi to zborovanje prineslo celemu našemu delavnemu ljudstvu obilen sad in da bi predlagana sredstva, ki se naj uporabljajo, razširila in utrdila zadrugna misel med narodom.

— Poročilo s tržišča s poljskimi pridelki. Zagreb, 4. oktobra: Pšenica, ki prihaja v malih količinah na tržišče, se ponuja po 1080 — 1060 K, rž po 850 — 880 K, oves po 740 — 760 K po kakovosti, ječmen po 890 — 950 K po kakovosti, koruza (dobava po januarju) povprečno 800 K, moka 8: 0 po 15.90 — 16.20 kron z vrečami, otrobi po 580 — 600 K z vrečami. Cene postavno postaja vtovarivne.

— Množina naših bankovcev v prometu se je po izkazu Narodne banke SHS od 22. septembra opet povečala in sicer je narasla od 15. do 22. septembra za 52.699.560 na 4.347.481.730 dinarjev, vendar se je v istem času povečala kovinska podlaga za 2.590.338.83 dinarja. Posojila, ki jih je dala banka, so se povečala za 38.067.935.69 dinarjev na vsoto 446.942.220.60 dinarja.

— Zasiguranje valute za importirano blago. Generalna direkcija carin je obvestila vse pokrajinske carinarnice, da se ne zahtevajo potrdila o zasiguranju valute za blago, ki je bilo natovorjeno ali pa že na potu v inozemstvo na dan, ko je stopil novi pravilnik o prometu z valutami in devizami v veljavo. Za dokaz naj služi tovrstni list v zmislu člena 16. pravilnika.

— Trgovinsko-industrijska komora kraljevine SHS v Solunu. Po rešenju ministrstva trgovine in industrije, a na inicijativno naših trgovcev in industrijalcev v Solunu, se je osnovala ta komora, prva ustanova te vrste za našo kraljevino. Cilj komore je, da z zedinjenimi močmi svojih članov dela za pospeševanje trgovinskih, industrijskih in splošnih gospodarskih stikov in interesov med našo državo in Grčijo. Solun je sedež dveh takih komor: italijanske in ameriške. Zeleti bilo, da naši trgovci povsod na večjih svetovnih tržniških skukajo sami snoviti take komore.

— Monopolne takse za vžgalice je plačala tvornica vžgalic v Osijeku Drava za mesec september za 7.213.080 kron.

— Ustavljen promet. Na ukaz ministrstva saobračaja je na progah Baja-Subotica in Sombor-Subotica ustavljen promet.

— Finančna pogajanja med CSE in Jugoslavijo. Med našimi in češkoslovakičnimi delegati, se prične v kratkem pogajanje glede regulacije valute in predvojnih dogov bivše Avstro-ograke.

— Nemške lokomotive za našo državo. V kratkem dospje prva partija nemških lokomotiv na račun vojne odškodnine. Razen lokomotiv nam mora Nemčija dobaviti tudi 2000 tovornih vagonov.

— Valed padca jugoslovanske in avstrijske valute je mnogo jugoslovanskih in avstrijskih tvrdk — kakor poročajo češki listi — anuliralo naročila, sklenjena na sejmu v Liberu.

— Promet na dunajskem velesejmu je znašal po dosedanjem računanju strokovnjakov 25 milijard avstrijskih kron. Kupci so bili iz Češkoslovaške, Jugoslavije, Rumunske, Madžarske, Poljske, Švice, Italije, Francije, Nizozemske, Danske, Švedske in Norveške. Blago se je prodalo tudi najoddaljeneje zemlje, tako v Abesinijo, Sudan, Avstralijo in Kina.

— Cene hmelja na Češkem zopet narastle. Iz Zateca poročajo z dne 30. septembra: Živahno nakupovanje na deželi je povzročilo, da so cene zopet nekoliko narastle. Cene za prvovrstni hmelj 6300 do 6500 Kč za 50 kg. Slabega hmelja izpod 5000 Kč ni več dobiti. — Iz Nürnbergga istotako poročajo o naraščanju cen.

— Izvoz moke iz Bolgarske zabranjen. Valed pomanjkanja moke je bolgarska vlada zabranila izvoz moke.

— Nemški hmeljski trg. Iz Nürnbergga poročajo z dne 1. oktobra: Včeraj je bilo živahno povpraševanje po vseh vrstah hmelja. Današnji trg kaže miren promet. Cene za letošnji hmelj od 7200 do 8200 mark za 50 kg po kakovosti in vrsti. Lanski hmelj se je nakupoval po 2500 do 5500 mark za 50 kg po kakovosti in vrsti.

Borza

Zagreb, devize: Berlin 196 — 198.50, Bukarešta 205 — 207, Milan 950 — 955, London izplačilo 905 — 910, ček 895 — 900, Newyork ček 234.50 — 236, Pariz 1675, Praga 255 — 256, Svica 4000 — 4100, Dunaj 8.40 — 8.70, Budimpešta 34.50 — 35, valute: dolarji 231.50 — 232.50, avstrijske krone 11 — 12, rublji 12.50 — 14, napoleoni 780 — 790, marke 192 — 196, leji 196 — 198, lire 329 — 335, Banka za Primorje 755 — 780, Trg. obrtna banka 235 — 240, Hrv. eskomptna banka 633 — 658, Brodska banka 400 — 420, Jadranska banka 1250 — 1300, Jugoslovanska banka 495 — 500, Ljub. kreditna banka 835 — 870, Narodna banka 525 — 530, Pražeditona 5050 — 5100, Reška puška banka 400 — 405, Srpska banka 695 — 705, Goranin 600 — 620, Narodna šumska industrija 555 — 595, Slavonija 600 — 615, Beograd 4870 — 4890, Berlin 2397 — 2403, Budimpešta 433.50 — 436.50, Bukarešta 2495 — 2505, London 11.440 — 11.480, Milan 12.090 — 12.110, Newyork 6358 — 6362, Pariz 21.780 — 21.820, Praga 3197 — 3203, Sofija 1905 — 2005, Varšava 41.75 — 51.75, Zürich 53.475 — 53.525, valute: dolarji 3003 — 3037, levi 1920 — 1930, marke 2395 — 2401, funti 11.390 — 11.410, lire 11.980 — 12.000, dinarji 4860 — 4880, poljske marke 47.50 — 49.50, švicarski franki 53.425 — 53.475, češke krone 2197 — 2203, madžarske krone 428.50 — 431.50, Praga, devize: Zürich 1671 — 1674, Milan 378.50 — 380.50, Pariz 681.50 — 684.50, London 358.50 — 360.50, Newyork 95.50 — 95.50, Beograd 158.75 — 160.25, Bukarešta 79.50 — 80.50, Sofija 62.50 — 63.50, Dunaj 3 — 3.60, Varšava 1.60 — 2.20, Zagreb 39.475 — 40.275, Budimpešta 13.825 — 14.025, valute: švicarski franki 1666.50 — 1669.50, lire 375.50 — 377.50, francoski franki 678.50 — 681.50, funti 375.50 — 381.50, dolarji 94.75 — 95.75, dinarji 154.75 — 156.25, leji 78 — 79, levi 61.50 — 62.50, avstrijske krone 3 — 3.60, poljske marke 1.10 — 1.70, madžarske krone 13.025 — 14.025, Zürich, devize: Berlin 4.55, Newyork 5.71, London 21.41, Pariz 40.75, Milan 22.75, Praga 5.90, Budimpešta 0.82, Zagreb 2.45, Bukarešta 4.80, Varšava 0.90, Dunaj 0.35, avstrijske žig. krone 0.24, Dunaj, devize: Zagreb 1218 — 1222, Berlin, devize: Italija 499.50 — 500.50, London 471 — 472, Newyork 123.745 — 126.005, Pariz 894.10 — 895.90, Svica 2197.80 — 2200.02, Dunaj 7.08 — 7.12, Praga 13.125 — 13.165, Budimpešta 17.93 — 17.97, Vremensko poročilo Ljubljana 806 m nad morjem.

Dan	Čas opazovanja ob uri	Stanje barometra v mm	Temperatura po C.	Vetrovi	Nebo	Padačina v mm
5. okt.	7. 14. 21. 21.	740.9 741.6 742.3	9.14.0 17.7 14.8	brez vetra	obl.	0.0

Srednja včerajšnja temperatura 15.5, normalna 12.2. Vremenska napoved: v obl., toplo vreme. Sonce vzhaja ob 6.04, zahaja ob 17.31. Lastnik in izdajatelj Konzorcij „Jutra“. Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Dijakom in staršem

OB PRICETKU ŠOLSKEGA LETA.

(Priatelj mladine.)

Pouk na srednjih šolah se je zopet prijel. Po ljubljanskih ulicah opazuješ živahno vrvenje nadebudne mladine, ki je z veseljem prihitela s počitnic v mesto, da nadaljuje svoje študije. In vidi se ti, da veseli pogledi naših malih pričaajo, da so odločeni, poprijeti se učenja z vso resnostjo, ki jamci uspeha. Ja, ko bi ne bilo tisoč vzrokov, ki mnogim izmed njih polagoma odvzamejo tisto veselje, ki jih daje večina nauka... Ko bi ne bilo toliko nevarnosti, katerim je izpostavljen naša mladina in katerim le prepogosto podleže! Ako pogledamo na uspehe lanekrog in predlanskega šolskega leta recimo samo na ljubljanskih srednjih šolah — tedaj nas mora boleti srce! Ako pomislimo, daje v nekaterih zavodih padlo v posameznih razredih do 50 % in mogoče še celo več, — v zadnjem letu je bilo, hvala Bogu, nekoliko boljše — moramo priznati, da je to nekaj strašnega. In če boš poskušal zaslediti vzroke teh katastrofalnih neuspehov, boš videl, da zvrta krivdo eden na drugega. Šola navadno trdi, da je krivdo slabih uspehov pripisovati edino dijakom samim, staršem, gospodinjam in stanovanju, starši zopet se jezijo nad prestrogim učiteljem in dijak je prepričan, da je edino profesor kriv njegove nesreče! Jaz pa pravim, da ni ne eno ne drugo popolnoma resnično, ampak da je vzrokov mnogo, mnogo več, kot bi mislil površen opazovalec. Dalj časa sem zasledoval te različne vzroke in sedaj sem se odločil, da navedem nekaj najvažnejših, ki v prvi vrsti škodujejo dobremu napredovanju naših srednjih šolcev. Ako bom tukaj našteval celo vrsto tvojih grehov, draga mladina, mi ne zameri in ne misli, da pišem tako mogoče iz nejevolje ali celo iz sovražnosti do tebe: nasprotno, to sem napisal, ker ti kot prijatelj v resnici želim dobro. Odločno pa tudi izjavim takoj v začetku, da nimam namena koga napadati in žaliti ali pa morda kritizirati, ker v to nisem pooblaščen. Edino ljubezen do mladine in resnično spoštovanje do šole in do njenih predstavitev mi narekujejo te vrstice...

Da ti jaz že v prvi vrsti opozorim na more nikamor naprej, je dostikrat kriva pomankljiva predizobrazba: ljudska šola čisto ne pripravi učenca zadostno za prestop na srednjo šolo, kjer se mora nasekrat začetni raznih tujih jezikov, — saj tudi to ni njena edina naloga — prehod iz ljudske na srednjo šolo je prevelik in pretežak. Da je ravno v zadnjih letih vsled dolgotrajne vojne ta predpriprava in predizobrazba še posebno tipala, mi ni treba posebej povdarjati. In prav ta nesrečna vojna je povzročila tudi, da se je poletila vse človeške družbe in žal tudi našega dijaštva splošna delamirnost. Vankdo bi rad živel udobno brez dela in brez posebnega truda. Važno vlogo pri napredku igra gotovo veliko število učenec, ki se javljajo za srednje šole. Vse sili na srednje šole — mogoče bo to sedaj malo bolje vsled ustanovitve meščanskih, strokovnih in drugih šol — in da je med tako množico dosti nenadarnih, mi ne bo nikče oporekal. Gotovo pa je tudi, da se vtihtapajo mednje tudi slabi, moralno pokvarjeni elementi, katerih šola ne more vedno takoj izločiti in pravčasno odstraniti in ki svojim tovarišem več škodujejo, kot morejo koristiti. Vsi lepi in dobri nauki naših učiteljev. In kako daleč pripele ubogega dijaka slaba družba, nam jasno kaže žalostni slučaj zastupljenja na Golovu. Izogiba se torej, mladina, slabe družbe, ki je tvoja največja sovražnica, in slučaj rajši nasvete svojih učiteljev in staršev, ki ti gotovo hočejo dobro. Vidi, da so tisti, ki ti nudijo navidezne prijetnosti, tvoji kleti sovražniki in da si v nevarnosti, da te uničijo duševno in telesno! Da zapeljani in pokvarjeni učenci ne morejo napredovati dobro in da potegnejo še celo vrsto drugih za sabo, je več kot gotovo.

Veliko škoduje učenecem njihova neodpovednost, ki jo je opazovati pri njih v vedno večji meri. Zakaj ne poveš doma vedno in takoj, da ti gre v tem ali onem predmetu slabo, dokler se da še z majhno pomočjo popraviti? Zakaj tako rad in tako sveto zatruješ, da nisi bil vprašan — ali da si vse znal, v resnici si pa dobil dvojko? Ali ne pomisliš, da to samo tebi škoduje? Zakaj ne izvršiš vestno naročil svojih učiteljev? Kolikokrat bi bil lahko preprečil nesrečo, ako bi bil ti odkrito...

...in po pravici povedati očetu, kar ti je narodel skrbni učitelj, pa tudi pravočasno in ne šele takrat, ko je nesreča že tu in ko se ne da več pomagati! Pogledajmo samo en slučaj: Diak je imel strogega, a skrbnega očeta, ki je skoro vsak dan predelal z njim šolske lekcije. Kljub skrbni pripravi je nekdo dobil nezadostno; oče je to slučajno takoj zvedel. Zdelo se mu je, da sta se učila za 10 lekcij nazaj. Neodkritostnosti se pridružil le prerada neodpovednost. Kolikokrat se je zgodilo, da je mamica ali gospodinja mislila, da je šel sinček v šolo, saj je šel ob pol 8. uri z doma in je vzel knjige s seboj — v resnici pa je šel bogve kam! In šele čez več dni, ko je bila klicana v šolo, je izvedela vso resnico! Privatist je koncem leta pri izpiti padel; ko je prišla mamica iz oddaljenega kraja vprašati zanj, je šele izvedela, da je privatist — bila je ves čas trdno prepričana, da obiskuje redno šolo: v resnici pa je hodil po veselnicah... Ali moreš pri takih učencih pričakovati dovolj uspeha? Koliko dijakov je naravnost uničilo čitanje slabih knjig in divjih romanov! Ali se že ni pripetilo, da je tak dijak vrgel knjige v kot, obesil šolo na loč, ukradel očetu ali stricu denar in hajd po lepem, božjem svetu? — Ali mi ne verjameš dalje, mladi prijatelj, da škoduje največ samemu sebi, ako si v šoli nepazljiv, da včasih niti ne veš, kaj se imaš učiti, ako ne izvedeš vestno domačih vaj in nalog in posebno, ako po nepotrebnem izostajaš iz šole? Huda in škodljiva dijaška bolezen je to nesrečno izostajanje iz šole! Ako si v resnici bolan, ne rečem nič, saj nisi sam kriv, ako ti bo škodovalo pri napredovanju — ako pa izostajaš brez potrebe in za vsako malenkost, vidi, da tega, kar si s tem izgubil, ne nadomestiš tako hitro in tako lahko! Ali misliš, da varna učitelja, ako mu prineseš nekako potrdilo, da si bil res bolan? Dragi, ti varaj se samega sebe! — Ako pride dijak k ponavljalnemu izpitu popolnoma nepripravljen in računa samo na dobro razpoloženje dotičnega profesorja in pa na srečo, eventualno tudi na kako priporočilo — potem to že ni več lahkomišelnost ampak naravnost kazniva predrznost. Zgodilo se je celo, da maturant pri ponav-

ljajnem izpitu ni vedel, iz katerega predmeta ima ponavljalni izpit: mislil je, da ga ima iz naravoslovja, imel pa ga je iz matematike; seveda tudi iz naravoslovja ni znal nič! Ali ni to skoro neverjetno? Presejšen odatok slabih uspehov povzroča tudi razne telesne hibe posameznih učencev: eden je ves pohabljen, drugi težko govori, tretji slabo sliši, četrti ne vidi na tablo itd. Ako tak revež svoje telesne hibe, zlasti jecanje, hoče zlorabljati, kadar je nepripravljen, potem mu škoduje tem bolj. Še dalje dijaki, ki silno počasi mislijo, ali pa sploh ne mislijo. Učitelj čisto nima ne volje ne časa, da bi ga čakal — in posledica je navadno: slab red! Drugi se zopet prestraši, samo ako ga pokličeš in ne ve niti, kaj ga vprašal... Marsikateri je pa sila svoje glave in takoj užaljen: zgodi se, da pri timoglavosti ne mara odgovorjati, četudi mogoče zna: seveda trpi škodo sam! Če v najnižjih razredih opazuješ, da se pojavlja med učenci nesrečno strankarstvo, ki dijaku gotovo več škoduje nego koristi: medsebojno občevanje ni tako priazno, prijazno in pošteno, kot bi moralo biti, poraja se le prerada brezsrčnost in zaničevanje med součenci in temu sledijo tožbe in denunciacije. In komu to koristi? Skoro neverjetno ali resnično je dalje, da instruktor dostikrat dijaku več škoduje, kakor koristi. So nekateri prav dobri in vestni instruktorji, tem vsa čast. Če pa je dijak za par razredov starejši kot njegov famulus, s tem se ni rečeno, da mora biti dober instruktor! Po mojem mnenju je najboljši dober korepetitor, součenec iz istega razreda: ta najbolje ve, kaj in kako zahteva dotični profesor, tega tudi dijak ne more nalagati radi lekcije. Dostikrat se zgodi, da se dijak preveč zanaša na svojega instruktora, in tako postane nezmožen za najmanjše samostojno delo. Navadno se uči samo tisto urico, ko je instruktor pri njem in misli, da je storil že vse... Ko instruktor odide, vrže knjige v kot, mesto da bi pridno ponavljal in naslednji dan seveda ne zna. Veliko tudi škoduje dijakovemu napredovanju v šoli, ako je z delom, zlasti z različnimi prostimi predmeti preobremenjen. Posebno se to opata pri deklicah, ki so

telesno šibkeje. Koš dočki: 3 prosti predmeti, ki pa so tudi važni in koristni, izgubi navadno celo popoldne in nima kompaktne časa za učenje v obveznih predmetih in pri prvem neuspehu v šoli izgubi veselje do predmeta. V zadnjih letih je bilo med dijaštvom opažati neko posebno mržnjo-antipatijo do gotovih predmetov, zlasti do starih klasičnih jezikov in nemščine. Tako razpoloženje goji različni časopisi z nemernimi članki, zlasti pa starši doma in brezplodne debate po gostilnah in kavarnah. Ali mislite, da to koristi dijakovemu napredovanju? Ako ne maraš, da se uči tvoj sin grščine, ne pošiljaj ga na humanistično gimnazijo! Ako ti ni povolji, da se hčerka uči nemščine, ne sili jo v srednjo šolo. Dokler pa so imenovani predmeti obvezni na srednjih šolah, se jih mora učiti dijak prav tako kot drugi! Mnogo dijakov odvrača od rednega uspešnega učenja divja strast do gotoviger, zlasti do nogometa. Ne trdim, da se take igre morale naravnost prepovedati in da ne nudijo nič dobrega in koristnega, nasprotno: toda vršiti bi se morale v gotovem času pod spretnim vodstvom telovadnega učitelja, kakor je to bilo včasih. Sedaj ti pa prvi dijak iz šole naravnost na travnik in ti ostaja tam do večera. Kdaj se bo učil, kako more uspevati? Pač se na potu v šolo in iz šole ne da miru, ampak breca, kar mu pripada pod noge, da frče kameni in kostanje po zraku in ogrožajo mimoidoče! Celotno šolo ne mirujejo med pavzami s svojim nogometom, pobijajo šipe in dvigajo prah, ki gotovo škoduje nežnim pljučam: vse mora iti do gotove meje, dragi prijatelj! Da je telovadba tudi izven šole v različnih sokolskih in orlovske organizacijah koristna, o tem sem ravno tako prepričan kot tisti, ki so to dovolili. Da je marsikateri dijak zlorablja naš telovadbi, da pravi doma, da gre k telovadbi, pa po drugam, ali da se ti po telovadbi potepa, mesto da bi šel domov, je pa tudi res. Ne bom ti svetoval, da prepoveš svojemu otroku posejati telovadnico, polgal pa bi na srce, da strogo pazi nanj in da nisi preveč zaupljiv! (Dalje.)

Prihodnji teden prične izhajati novi podlistek „JUTRA“, namreč senzacionalni moderni roman Claude Farrère-a:

„Morski ropar.“

Naročite pravočasno „Jutro“. Mesečna naročnina znaša le 5 D, pri prodaji posameznih števil je radi režije cena višja.

Upravništvo „JUTRO“ v Ljubljani
Sodna ulica št. 5.

Razpis ponudbe.

Trboveljska premogokopna družba namerava ponudbenim potem pokriti del svoje letne potrebe v jamskem lesu za leto 1922.

Cenj. pismene, kakor tudi ustne ponudbe na delne dobave se prosi na naslov: Trboveljska premogokopna družba, oddelek za les, Ljubljana, Knafeljeva ulica 13.

Prepričajte se sami da kupite najceneje in najsolidnejše obleke za gospode in dečke

ter vse krojaške potrebščine pri tvrdki IVAN MASTNAK, Celje
Kralja Petra cesta št. 31.

Sukno najfinejše vrste za gospode in dame. Istotam izdelovanje oblek, po najnovejši modl.

Stara tvrdka v Trstu

z lastnimi magacini, specialist v izvozu desk iz bukovega lesa, tanjših desk za ograje (plank) in desk za zaboje, sposobna za fabri-kacijo istih ter izdelkov iz trdega lesa sploh, išče reprezentacijo ali drugo ugodno kombinacijo s prvovrstnim jugoslov. lesnim podjetjem. Ponudbe pod „Les“ na upravo „Jutra“.

iz prvovrstnega materiala vseh vrst in v vsaki množini nudi najmodernejšo urejena prva tovarna te vrste v Jugoslaviji
BRATA KOLENC
Mirna, Dolenjsko.

Prevzemejo se tudi stare pile v novo nasekanje.
Cene smerne! 1649 Izvršitev točna!

Kupim vinske sode

300 do 400 l in 800 do 1200 l.

Ponudbe na upravništvo „Jutra“ pod št. „Sodi“.

Iščem mesta kot kuharica za vse ali pa kot dojnika.

Zmožna sem slovenskega, nemškega in italijanskega jezika. Ponudbe do 18. oktobra na naslov: Miro Juhart, Verpete št. 2, na Frankolovem, p. Vojak pri Celju.

!!! Ugodna prilika !!!

Lep klavir

firme J. B. Streicher & Sohn, zelo dobro ohranjen ter s čimnim in čistim glasom, je po ceni na prodaj. Zelo pripraven je za kak veliki salon ali gostilno kakor tudi za pevsko ali plesno šolo in vsako glasbeno uporabo. Ogleda in kupi se v Ljubljani, Hranilniška cesta št. 7, druga hišna vrata, I. nadstropje, vrata 48, vsak dan od 1/2. do 12. ure popoldne.

Pozor! Kupim 50 vagonov lepega bukovega oglja. Ponudbe s ceno na J. Paljevco, Slomškova ulica 21, Ljubljana.

1668 Prazne in rabljene vreče (diakova)

v vsaki množini po najnižji ceni pri FR. SIRC, Kranj.

Kupuje suhe gobe, fižol, brinjevo olje.
Telefon int. št. 9, Kranj.

Ivan Magdič krojač 1666

se priporoča za jesensko sezono. Ljubljana, Gledališka ulica 7.

ERJAVEC & TURK 1684 „pri Zlati lopati“

trgovina z železnino (prej Hammerschmidt) Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7 nasproti križevniški cerkvi. Zaloga cementa in karbida.

Morska trava (afrik) za modroce, na debelo in najceneje pri Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ul. 12.

Predtiskarija klekianja in veziva C. J. HAMANN Mestni trg 8.

Tovarna JOS. REICH Barva vsakovrstno blago. Kemično čisti obleke. Svetloolika ovratnike, za pestnice in srajce. Ljubljana, Poljanški nasip 4. Podružnice: Solenburova ul. 4. PODRUZNICE: MARIBOR NOVO MESTO KOČEVJE Gosposka ul. 28. Glavni trg. št. 29.

Kupujte nove knjige !!

Tiskovne zadruge: D. Fajgel, Tik za fronto. Zbirka črtic, ki popisujejo dogodke v Gorici po izbruhu vojne med Italijo in Avstrijo 1915. Broš. 36 K, po pošti 2-80 K več. A. Novačan, Veleja. Drama. Broš. 28 K, vez. 36 K, po pošti K 2-— več. Shakespeare-Zupančič, Macbeth. Broš. 32 K, vez. 40 K, po pošti K 2-80 K več. Ilka Waschtetova, Pravljice. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti K 2-— več. Fr. Veber, Uvod v filozofijo. Pota in cilji, 3.—4. zvezek. Cena 72 K, po pošti 3-40 K več. Knjige se naročajo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6.

Prometni zavod za premog

d. d. v Ljubljani prodaja iz slovenskih premogovnikov velenjski, šentjanski in trboveljski premog vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: 1684 Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Munška ulica 19.